

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 910.

CHICAGO, ILL., 19. FEBRUARJA (February 19), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

KOLIKO JE VREDNO ČLOVEŠKO ŽIVLJENJE?

Različne so cene človeškim življenjam. Ako je ubit sin milijonarja, se mora policija resnično potruditi izslediti morilca. Ako je bil umorjeni le navaden delavec, ji je treba uvesti samo formalno preiskavo, včasih še te ne.

V New Yorku se je dogodilo, da se je neki fant sprl s šoferjem radi cene, in šofer je vsled tega oddal nanj par strelcov. A fant je bil iz vplivne rodbine in policija je dobila ukaz preiskati šoferje vseh "taxicab" kompanij kar na ulici ter jim pobrati samokrese. Vse oborožene šoferje so odvedli na policijske postaje. Ako bi ta šofer slučajno ubil sina nevlivne družine, bi policija ne dobila takega ukaza. Ako tolovaja ubijejo delavca kje v South Chicagu ali v Garyju, je to komaj vredno zapisati med novicami v dnevnem časopisju. Če pa je ubit prominenten roparski poglavar, ki ima prijatelje med sodniki, zaslonbo pri policiji, prijatelje med politikarji, tedaj je to res zanimiva novica in tudi čitateljem se zdi tako.

Če v Mehiki ubijejo kakega ameriškega trgovca, bosa ali superintendenta, vodi tak dogodek čisto lahko v vojno, ako mehiška vlada hitro ne prosi za oprostitev, obljubi zadoščanje, odškodnino in kaznovati krivce. Par jih v takih slučajih mora obesiti ali ustreliti, drugače bi ameriška justica ne bila potolažena. Če pa kje v Arizoni ali v Texasu ubije pol ducata Mehikancev pri delu, ali če jih Američani pobijejo par v pretepu, tedaj sme mehiški konzul k večjemu vprašati za preiskavo. Tu odločuje vpliv, bogastvo in moč.

Če imaš denar, je umevno, da je tvoje življenje mnogo več vredno kakor pa če nimaš denarja. Nešteti viri so ti na razpolago, da si življenje ohraniš, podaljšaš ali da ozdraviš v slučajih bolezni, če imaš denar. Z denarjem si kupiš najboljšo zdravniško pomoč, najboljšo postrežbo, potujoče bolnišnice, letovišča, sanatorije itd. itd. Brez denarja moraš hirati kje v zamazanih delih mesta v temnih, zaduhlih stanovanjih. Zdravnik prihaja, če imaš par dolarjev, in zopet odhaja. Postrežbo — te ne moreš kupiti ako ni sredstev. Dobrodelne družbe ti morda nekoliko pomagajo, ampak ne prosiš rad in če bi, ti pride pomoč ko bi bilo že vseeno tudi če ne pride.

In vendar je ves svet interesiran v reševanju življenj.

Vsakemu čitatelju ameriških listov je postalo v zadnjih par tednih znano ime Floyd Collins in vsakdo ve, da je Sand cave jama v Kentuckiju. V enemu teh kapnikov je vjelo raziskovalca Floyd Collinsa. Podsutje rova, skozi katerega je prišel v votlino, mu je zabranilo povratek. Pričela so se rešilna dela. Reporterji so zvohalo, da bo stvar zelo zanimiva novica. Vsi veliki listi so jih poslali. Manjši so si pomagali s poročili v drugih listih, katera so malo spremenjena ponatiskovali. Za ta slučaj se je zanimala vsa Amerika kolikor jo je pod zvezdno zastavo in radi tega je postalo Collinsovo življenje veliko vredno. Država Kentucky in bogati interesirani posamezniki se niso strašili finančnih žrtev, da rešijo človeka ki leži živ v grobu. Ko so prihajala poročila časopisju o rešilnih delih, so se že razširile govornice, da je bila prvotno vsa stvar vprizorjena za reklamo, da bi se potnike opozorilo na zanimive jame in kapnike v tem delu Kentuckija. Ali iz te reklame se je končno razvila resnična tragedija, ki je stala eno življenje, mnogo denarja, pa tudi kentuckyske jame so dobile oglašanje kakršnega se ne bi moglo kupiti za milijone. Če pa bo privabilo v tiste kraje mnogo turistov, to lastniki jam šele ugibajo.

V čikaški okrajni bolnišnici primankuje prostora. Dva tisoč bolnikov spravijo za silo v njo, drugi ne morejo na vrsto. Vodstvo želi, da se ta za zdravstvo eden najvažnejših zavodov v čikaškem okraju poveča, da bo odgovarjal sedanjim potrebam. Želji se bo čez par let mogoče ugodilo. V okrajni bolnišnici leže večinoma revnejši ljudje, katerih življenja se ne cenijo visoko.

Dne 11. februarja se je dogodila v enemu porurskih premogovnikov v Nemčiji eksplozija, ki je zahtevala do 140 življenj. Vse nemško delavstvo se je zgražalo nad kompanijo, ki je zanemarila varnost svojih delavcev. A ubiti so le premogarji, gospodarji so zunaj in na varnem.

Tisoče premogarjev ubije in poškoduje v tej deželi vsako leto. Kdo bi se v resnici brigal za ta problem? Premogarjev je toliko, da so

njihova življenja lahko poceni. V kovinskih rudnikih, v topilnicah, livarnah, jeklarnah itd. gineva stotisoče delavcev vsled nezdravega, prenapornega dela. Kdo bi se brigal zanje! Moral bi se sicer sami, ampak njihova slabost je, da se niti sami zase ne brigajo.

Človeško življenje ima različne cene — odvisno je kdo si in koliko imaš. Včasih je odvisno tudi od tega če je tvoj slučaj dovolj zanimiv za dnevno časopisje in če je, se vrednost tvojega življenja v sorazmerju s tem zviša.

Kdor je čital liste skozi preteklih štirinajst dni dokler niso našli Floyd Collinsa, ali kdor je čital o tekmi v Alaski, bi mislil, če ne bi čital nič drugega, da je človeški družbi glavna skrb ohraniti in reševati življenja ljudi. A slika je v resnici drugačna. Človeško življenje samo na sebi se ne čeni visoko. Povprečen človek sicer ceni svojega nad vsa druga, a ker pozabi ceniti druga življenje enako kot svoje, tudi sam ni varen. Razen tega razpolagajo z življenji ljudi tisti, ki so v tej družbeni uredbi vladajoč faktor. Dokler bo ta uredba, bodo življenja ljudi, ki niso drugega kakor ljudje, silno poceni. Vrednost človeškega življenja raste sporedno z vrednostjo človeka. Cena je v njemu. Dvigniti se bo moral še visoko, predno bo dal tudi svojemu življenju pravo ceno.

Militarizem bdi.

Ameriško kapitalistično časopisje ni edino, ki se navdušuje za "pripravljenost" in propagira oboroževanje. Vse večje države se "pripravljajo" in oborožujejo. Nobena ne "misli napasti", toda vse računajo na invazijo, kajti svojih sosed ne smatrajo za mir ljubeče države.

Sigrid Schultz poroča iz Berlina, da se Poljska pripravlja na vojno in da troši glavni del svojih dohodkov za militarizem. "Nevarnost" ji baje preti od sovjetske Rusije, pa tudi od Nemčije, ako si slednja opomore in postane v vojaškem oziru zopet močna sila. Rusija ne misli, da se poljska republika pripravlja samo na obrambno vojno, pa se tudi ona oborožuje. Tudi Rusija ne misli nikogar napasti, kajti vojen je imela v zadnjih letih dovolj. Tudi Rusija smatra, da je njena največja varnost v močni armadi, zato jo ne zanemarja. Drugače sploh ne more postopati.

Zedinjene države, oziroma ameriški žingonisti, gledajo za enkrat svojega sovražnika največ v Japonski: Prej ali slej bo treba odločiti z orožjem vprašanje, kdo bo gospodar Pacifika, pravijo, in ker to tako sigurno "vedo", se hočejo pripraviti zato da bo odločitev izpadla v prilog male kaste, ki lastuje skoro vsa bogastva te Unije in milijarde drugod po svetu.

Ljudstvu se še niso zacelile rane, ki mu jih je prizadejala "zadnja vojna," pa se že rožlja, da se zaneti drugo. Plačalo bo ljudstvo, zato je boljše, ako se malo pobriga, da ne bodo vedno drugi računali zanj in mu ukazovali. Če bo znalo pravilno računati in tudi malo ukazovati, mu ne bo treba plačevati za klanje in padati na bojiščih, ker bi v tem slučaju ne prišlo do klanja.

Čikaške konvencije.

Dne 21. in 22. februarja se bo vršila v Chicagi konvencija Konferenca za progresivno politično akcijo, na kateri se bo razpravljalo in sklepalo o ustanovitvi skupne ameriške delavske stranke. Udeležile se je bodo mnoge unije, zastopniki progresivnih farmerskih organizacij, političnih skupin in vodilni posamezniki. Izmed drugih socialistov bodo navzoči kot delegatje E. V. Debs, Morris Hillquit, Victor L. Berger, James Maurer, Bertha Hale White, W. R. Snow, C. Vladeck, sodnik Panken itd. Socialisti bodo na tej konvenciji imeli močno in sposobno delegacijo, toda da-li pride na nji do ustanovitve skupne delavske stranke, odvisi od stališča večine unij, katere bodo zastopane na tem zboru. Ene, npr. krojaške, so za takojšnjo združenje unij in socialistične stranke v "ameriško delavsko stranko". Železničarske stoje večinoma na stališču, da čas za ustanovitev take stranke še ni zrel in propagirajo, naj ostane namesto stranke sedanja formacija skupin združenih v K. P. P. A. Nekateri liberalni elementi žele takojšnjo ustanovitev nekakšne liberalne stranke, kateri pa socialisti nasprotujejo. La Follette, predsedniški kandidat na neodvisni listi prošlo jesen, prepušča odločitev unijam in drugim organiziranim skupinam v KPPA. Debs, Hillquit in ostali socialisti so za takojšnjo ustanovitev skupne delavske stranke, če pa unije še ne pristanejo v njo, žele, da ostane K. P. P. A. kakor je sedaj, ker računajo, da predstavlja pot, iz katere se prej ali slej razvije taka stranka. "Proletarec" bo imel na tej konvenciji svoje poročevalce, ki bodo članstvu JSZ. in čitateljem lista podali natančna poročila o njenih razpravah in sklepih.

Dne 23. februarja se prične izredna konvencija socialistične stranke, ki bo presojala delo konvencije KPPA. in storila z ozirom na zadnje potrebne zaključke in načrte za bodoče delo. V vseh strankinih krogih vlada razpoloženje, da ima socialistično gibanje v tej deželi veliko in mnogo obetajočo bodočnost. Te konvencije se udeležijo tudi E. V. Debs, ki ni bil na nobeni naši konvenciji od časa ko so ga "pravična" ameriška sodišča poslala v zapor radi "veleizdaje".

V nedeljo 22. februarja ob 2. popoldne se vrši v Ashland Auditoriumu velik socialistični shod, in v pondeljek zvečer dne 23. februarja banket pod avspicijo socialistične stranke okraja Cook v hotelu Lexington. Kdor se ga želi udeležiti, naj sporoči tajniku kluba št. 1.

Dne 24. februarja se prične konvencija illinoiske organizacije KPPA. Vse tri konvencije se bodo vršile v dvorani hotela Lexington. Na zadnjih dveh bodo navzoči tudi zaostopniki J. S. Z.

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

Kaj bi vi tedaj rekli!"

"To je vendar nemogoče! To se ne more zgoditi!"

"Nemogoče! Če bi se pa le pripetilo!?"

"Če, če . . . rekel bi: vaša je bila, sedaj je pa moja!"

A njegov glas ni bil čvrst. Preveč je brskal po možganih, preden je odgovoril, v glasu pa je trepetala laž.

"Ne, prijatelj, vi bi ne rekli tako! Ne vem, kaj bi napravili, toda tako bi nikdar ne rekli! Kaj bi šele dejali, če bi prišel drugi, pa tretji, pa četrti gospod in bi se vsak pomilovalno nasmehnil in bi vsak rekel, kakor je rekel prvi. In kaj bi končno dejali, če bi prišel navsezadnje kak zdravnik, če bi stopil pred vas in vam rekel: oprostite, gospod, nekaj prav važnega bi vam povedal. Poklical bi vas na hodnik in bi vam povedal: Ta ženska, s katero se vozite je nevarno bolana; jaz sem jo zdravil! Imela je sifilido. Bogve, če je zdrava. Ta ženska je bila dve leti v javni hiši! Kaj bi vi tedaj rekli, gospod Mirko?"

Kaj bi rekel?! Razumljivo! Hladnokrven bi ne ostal, a končno bi vendarle priklical na pomoč razum in bi ponovil, kar bi bil rekel prvemu."

"Mirko! Vse to vam hočem prihraniti, prav vse. Bila sem bolana; imela sem sifilido; v javni hiši sem bila dve leti, ne vem koliko moških je razgalilo moje telo in ga oglodalo do kosti; ravno zategadelj se mi tembolj studite, ker ste tudi vi zahajali v javne hiše."

Prasnil je v smeh:

"Skušate me! Saj ni res!"

"Povedala sem vam; dobro če me hočete, evo vam roke!"

Neumno se je smejal ter gledal v njo z brezizraznim pogledom.

"No, gospod Mirko, evo vam moje roke!"

Ponudila mu je roko. Oči so ji živahno žarele, ustnice so se ji nalahno tresle. Mirko pa ni segel po ponujeni mu roki.

"Ali je res? Ali je mogoče?"

"Ha . . . ha . . ."

Smejala se je iz vsega grla:

"Ha . . . ha . . . ha, kako ste se vjeli! In jaz naj bi torej z vami živela! Glejte: popolnoma nedotaknjena sem, popolnoma čista! Ali me hočete?"

V tistem trenutku je jel misliti, zakaj ji je Ladavac ravno v Welsu preskrbel mesto, zakaj ni šla kam drugam v kako večjo mesto, zakaj ni ostala doma v Trstu, v Ljubljani? Saj je vendar sposobna!

Še vedno mu je molila roko, on pa je ni prijel.

"Nočete moje roke! Že sam dvom, že sama besedica vam je uničila vso ljubezen, že sama majhna slutnja vam je ubila sleherno zaupanje. In vi ste se hoteli oženiti z menoj. Tepec! Tolaži me, da niste vi sam tak tepec, temveč, le eden izmed devetindevetdesetih odstotkov. Tolaži me, da niste niti za pičico boljši, kot jaz! Žival! Da, bila sem, bila sem sifilistična, bila sem profesionalna prostitutka, hčerka sem tatu in najbolj ostudnega človeka, kar jih poznam; vse sramote sem si nakopičila tukaj v teh prsih, v tej glavi, vse sramote, ki morejo človeka srečati na njegovih življenjskih potih. Kljub vsemu bi se vendarle ne omožila z vami; ne bi se omožila, ker ste slabejši, ostudnejši, umazanejši kot jaz. S svojim trudom in znojem vzdržujete bordelsko življenje v bordelih in izven njih. Da zamorete zadovoljiti svoje živinske pohotnosti, kupujete človeško ljubezen, človeška čustva, človeško meso in človeško kri! Koliko krat tudi človeške možgane! Pa prihajate ter se celo bahate: zakaj bi pa te revice ne živele? Človekoljubi smo; če so si one izbrale ta poklic, je lepo in dobro, če jim pomagamo! Ne vprašate pa nikdar, kako se je zgodilo, da so si "izbrale" ta poklic! Ste kakor tisti kralj, ki je dal obesiti človeka, ko mu je rešil življenje, ubivši pri tem zarotnika. Kaj vas to briga, vas in vaše mične žene in vso to umazano družbo sploh? Le pojdite, le pojdite! Pljujem vam v vaš nesnažni obraz!"

Nikdar več se nista videla. Še strašneje se ji je dozdevalo življenje po tem dogodku. Bala se je, da bo vse povedal znancem in da bodo prihrumeli nad njo v prodajalno, da jo bodo pretepli in vrgli na cesto. Vsak trušč in nemir je vzbujal v njej krvave slike. Včasih si je zaželela, da bi se vse to v resnici pripetilo. Končano bi bilo; saj to življenje je itak samo začasno, samo trenutno. Nekaj mora priti, nekaj novega, nekaj pretresljivega. Zopet se je jela pollaščati je blazna želja, da bi razkričala vse svoje misli vsem tem ljudem. Zazdelo se ji je v nekaterih trenutkih, da je njena umazana — ah, umazana! — preteklost celo povzdiguje nad vse te povprečne živali; zazdelo se ji je, da sega s svojo čudovito posebnostjo čez vse te vsakdanje in dolgočasne harlekine in klovnove.

Kak dolgočasen cirkus, kake neslane in neduhovite duhovitosti!

Zazeblo jo je.

Nenadoma je zopet padla: na tla. Videla je, kako je umazana med temi čistimi ljudmi, ozrla se je na sramotnem odru, na velikem trgu pred cerkvijo: popolnoma naga je stala. Sto in sto modročrnih ugrizov na njenem belem telesu je prisegalo o njenem grešnem življenju; sto in sto odtisov poljubov umazanih ustnic je pisalo svojo strahotno obtožbo v njeno belo telo.

(Dalje prihodnjilč.)

Milwauška debata in njen konec.

(Nadaljevanje.)

Teh pet minut, morda par več, je Fr. Novak porabil za ponavljanje reči ki jih je govoril že v prvih dveh nastopih. Takoj v uvodu je poudaril, da mu F. Zajec ni hotel odgovoriti na nobeno vprašanje in da mu sploh ni odgovarjal. Ponovil je, da je W. P. živa stranka, zato dela napake, ki pa jih je zmožna tudi popravljati. Taktikam se prilagaja. Citiral je Lenina na način kakor je navada pri njih, zato ker ne morejo živeti brez njegovega slovesa in zato ker rabijo nekaj, s čemur zakrijejo to česar ne morejo niti pred svojimi pristaši z uspehom zagovarjati. Tako se je končala ta debata, Fr. Novak je najbrž zadnjič debatiral. Predno bo zopet pozival, se bo dobro premislil.

Izjava o nakupu "D. Slovenije".

Ko je Fr. Novak končal svoj tretji govor, je predsednik Puncer pojasnil, da pride sedaj na dnevni red izjava glede nakupa "Delavske Slovenije". Ker pa mu zadeva ni znana in ne ve kako je odbor stvar aranžiral, želi pojasniti. Izmed avdijske se je dvignil g. Kosič in dejal, da ve o tej stvari F. Zajec mnogo povedati, kot se čita v njegovem listu. Raditega želi, da bi Zajec pojasnil, kaj in koliko mu je znano o nakupu "Slovenije". F. Zajec pravi, da se je v dogovoru, objavljen v "D. S." obljubilo, da bo Fr. Novak podal izjavo o nakupu "Slovenije" po debati in ne pred pričetkom debate, kot je zahteval Zajec. Pravi da ni prišel v Milwaukee pojasnjevati kupčije, ki so jo imeli s prejšnjim lastnikom "Slovenije" funkcionarji hrvatske sekcije W. P. s posredovanjem Fr. Novaka. Da je s to stvarjo nekaj narobe, nismo rekli mi ampak tisti, ki so bili še nedavno voditelji hrvatske sekcije. W. P. Oni in ne mi so izjavili, da se je postopalo pri tej kupčiji nepošteno in mi smo zahtevali, da "D. S." to pojasni. Obljubili smo, da bomo izjavo, oziroma pojasnilo g. Fr. Novaka objavili tudi v našem glasilu, ako ga bo priobčil v svojem. Mesto tega je zahteval, da bo podal svojo izjavo na tej debati in je vrsta na nje-mu da to stori ako hoče.

Puncer je dal besedo F. Novaku, ki je pričel razvijati svojo izjavo.

Razlagal je v glavnem to kar je pisal v listu. Da so ga hrvatski sodrugi vprašali, če bi jim hotel urejevati nov slovenski list. Da so pogajanja trajala dolgo časa; da je osebam ki/so se z njim pogajale pojasnil, da bo nov list mnogo stal predno se ga razširi, in kako so potem vprašali g. Veraniča, ako jim proda "Slovenijo", katero je urejeval takrat Fr. Novak in mu je bila ponudena.

Dasi je imel on priliko kupiti "Slovenijo", tega ni hotel storiti ker ne bi rad urejeval buržvaznega lista, pač pa je želel da pride v posest delavske organizacije in postane delavski list. Veranič, ki se je ob neki priliki tekom teh pogajanj vrnil iz Minnesote, je F. Novaku dejal da ima kupce za list v Minnesoti. Kupoval ga je tudi Martin Plesec (če sem si ime pravilno zabeležil. — Op. poročevalca). Tako se je po mesecih pogajanj zgodilo, da je buržvazna "Slovenija" postala "komunističen" list. Hrvatska organizacija je plačala lastniku \$3,000, kolikor so mu ponujali drugi kupci, kot je bilo v "D. S." večkrat pojasnjevano. Izmed

kupcev je Fr. Novak imenoval z imenom edino M. Ple-sca iz Millwaukeea, o katerem pa so mi pravili po shodu, da je umrl in se ga ne more vprašati dali je Fr. Novakova trditev, oziroma trditev F. X. Veraniča resnična ali ne.

V svojem pojasnjevanju se je Fr. Novak bolj in bolj razburjal in na višku svoje napetosti dejal, da jadicujemo za 3,000 dolarji, ki so bili izdani za "Slovenijo", pozabljam pa na \$68,000, ki smo jih vrgli proč, oziroma kupovali z njimi republike itd. Vsi Novakovi prijatelji so organizirano ploskali tem besedam. Zagotavljal je navzoče, da ni dobil od te kupčije ničesar, da je ravnal skoz in skoz pošteno in da mu je žal da se mora opravičevati in zagovarjati tu pred takim človekom — takorekoč barabo. (S temi besedami je povzročil nekoliko nemira, ki se je kmalu polegel.) Razkladal je, da se je boril za socialistično stranko, se zanjo žrtvoval in ostal vse življenje revež, medtem ko so drugi obogateli. In to mu je sedaj plačilo! Potem je na naslov milwauških rojakov pojasnjeval, da dela njegova tiskarna z "Del. Slovenijo", ki se tiska v nji, izgubo. Čital je številke, ki naj bi značile, da ga stane delo z listom več kot pa mu plača za tisk.

Prešel je nazaj na trditev, da se ga od gotove strani skuša uničiti kar se je enkrat že poskušalo. Dejaj je, da se ga slika za silno važno osebo, da se bo toliko bolj tolklo po njemu. Sporočil je, da je "Proletarec" zopet ves zakopan v dolgove medtem ko ima "D. S." \$2,000 k dobrem in je toliko prihranil organizaciji, ki lastuje "D. S."

V tolmačenjih kaj je list preje bil je zagazil v največja protislovja. Komaj je izgovoril da je urejeval "Slovenijo" socialistično, že je dejal, da je ne bi hotel kupiti ker ne bi rad urejeval buržvaznega lista.

Kakor je bil ves čas debate, dasi nervozen vendar miren, se je za časa podajanja te "izjave" tako razvnel, da je izgubilo to kar je govoril vsako vez. Pred seboj je videl le človeka, kateremu "se mora zagovarjati", to pa se mu je zdelo neodpustno. Popolnoma je bil pozabil, da Zajec ni zahteval da se mu zagovarja. Predlagal mu je bil, naj lepo mirno napiše izjavo, jo priobči v "D. S." in "Proletarec" jo bo ponatisnil. Tega ni hotel storiti, a tudi to kar je govoril tukaj ni bila izjava.

"D. S." z dne 29. januarja je priobčila o nji sledeče poročilo:

"Končno, po končani debati je urednik Del. Slov. podal svoje poročilo o nakupu "Slovenije" in dokazal na podlagi neoporekljivih dejstev vso podlost napadov od strani Mr. Zajca v tej zadevi. Omenil je sedanjí gospodarski položaj "Proletarca", ki je po dvajsetih letih obstanka moralno in financijelno na robu propada, vzlic temu, da so mu dali štiri tisoč dolarjev od pokojnega republičanskega združenja, in vseh podpor od strani SNPJ, katero je rabil in jo še rabi kot molzno kravo.

Mr. Zajc je skušal odgovarjati na izvajanja svoje-ga nasprotnika, toda navzoči so pokazali v tem trenutku kaj si mislijo o njegovih podlih napadih, s tem, da so se dvignili raz sedežev in mu obrnili hrbet, da je moral po dveh minutah prekiniti svoj govor, nena-doma, ker ni hotel govoriti praznim stenam."

To je vse pojasnilo o Novakovi izjavi, ki ga je servirala "D. S." svojim čitateljem.

(Konec prihodnjič.)

"PROLETAREC" PRED 20. LETI

("Proletarec" meseca februarja 1906, 2. številka.)

Od blizu in daleč.

— Družba za pridobivanje bakra (Amalgamated Copper Co.) je za četrtno dividendo izplačala delničarjem en odstotek in pol, torej narastka za četrto odstotka. Naobratno pa imajo rudarji, ki so delali za delničarje lenuhe, žuljave roke, upadle obraze, pohabljenе kosti itd. Vzlje temu so pa neke vrste ljudje tako predrzni in nesramni, da trdijo da je to volja božja.

— Vsak hlapec je svojega plačila vreden. Grof Osten Sacken, ruski poslanik v Berlinu, je izročil nemškemu kancelarju Buelowu v imenu očke-carja red sv. Andreja, ali po domače pasjo znamko, ker je v državnem zboru nahrulil ruske revolucionarje z berači. Človek, ki čuti v sebi pasjo dušo, tudi zasluži, da se ga odlikuje s pasjo znamko, da se mu ognejo ljudje, ki čutijo še iskrico človeškega dostojanstva v sebi.

— Kulturni narodi dandanes v resnici v kulturi napredujejo. Vsaj bojni klic generala Orlova, katerega je poslal očka-car v baltiške province, to očitno dokazuje. Z vsemi sredstvi bo dušil vstajo! Vsaj tako je rekel general Orlov sam. V baltiških deželah so se dvignili kmetje, ker jim ni bilo več živeti kakor ljudje. In radi tega jih bo dal Orlov v imenu kulture obešati in streljati. Pač čudna kultura.

"PROLETAREC" PRED 10. LETI

("Proletarec" št. 439, dne 8. feb. 1916.)

Biwabik, Minn.

Z delom tukaj še ni preslabo, kajti dela se vsak dan. Ali zaslužek je tak, da se človek komaj pošteno preživi.

Kaj je vzrok? Delavci sami, ker smo preslabo organizirani. Kdaj pride boljši čas za nas?

Sedaj, ko se dela, bi bil čas, da se organiziramo; ali nihče se ne gane. Vse spi, kakor da bi bilo mrtvo. V rudniku se napejš in mučiš za ubogih \$2.40, kakor da res ni tvoje delo več vredno. Zakaj se ne bi zbrali vsaj kakšni trije možje, pa bi šli od delavca do delavca, da bi ustanovili socialističen klub, kakor so šli nekateri tukaj za cerkev nabirat?

Da bi delavci rajši čitali delavske liste, bi imeli pač več od tega, ker bi se vsaj kaj koristnega naučili.

V tukajšnjem rudniku se je primerila eksplozija, pri kateri sta bila dva naša rojaka težko poškodovana. Frank Štajner je izgubil levo oko in dobil težke telesne poškodbe, rojak Anton Habjan je bil pa tudi na telesu težko poškodovan. Oba sta v Biwabiku v bolnišnici.

Joe Hobjan.

(Opomba uredništva.—Gotovo bi bilo v taki naselbini, kakršna je Biwabik in sploh povsod, kjer je toliko rojakov, koristno, če bi se ustanovili socialistični klubi, posebno še letos, ko bodo volitve. Naglašamo pa, da se to ne more zgoditi iz Proletarca. V vsakem kraju se mora to napraviti z domačim delom. Če sta dva socialisti, ki se moreta pogovoriti, naj poiščeta tretjega, in tako se mora delati, dokler jih ni vsaj pet skupaj. Tedaj se pa lahko ustanovi klub. Druge poti ni do tega cilja.)

Društvom v Clevelandu.

Na konferenci zastopnikov 27 slovenskih društev dne 30. jan. je bila sprejeta resolucija glede Slovenskega Narodnega Doma v Clevelandu. Ta resolucija bo poslana na vsa društva. Prva delniška seja se bo vršila v sredo dne 15. marca ob 8. zvečer v dvorani John Grdina. Potrebno je, da se vsi člani ta mesec udeležijo, da bodo sklepali gleda Doma, če bo društvo postalo član ali ne. Na sejah bo pojasnjeno, kako voliti zastopnike in koliko je treba vplačati za delnice.

Potrebno je, da se najmanj 25 društev zavzame za stvar, ako hočemo imeti Dom, ki bo sčasoma popolnoma društvena last.

Priljubljeni odbor.

Vabilo na shod v Herminie.

Soc. klub št. 69 priredi dne 13. februarja javen shod v Slov. del. domu na Herminie No. 1. Govornik bo s. E. Kristan, in sicer bo govoril o akciji za "Jugoslovansko akademijo v Ameriki" in o bistvu socializma. Vsem tovarišem v tem okraju kličemo: Dobro došli na ta shod! — John Terčelj, tajnik.

("Proletarec" št. 440, dne 15. februarja 1916.)

Seje eksekutive J. S. Z.

so se dne 8. januarja udeležili Polovina, Krpan, Kokočič, Pojčič, Godina, Petrič, Dubravac, Mrgole, Dimič, Šavs, Žikič in Suša. Od nadzornega odbora Ekonomoff, Zavertnik ml. in Celich. Od urednikov Cvetkov in Kristan.

Tajnik Petrič je poročal, da je Hinič, član nadzornega odbora, poslal resignacijo, ker mu radi zaposlenosti ni mogoče izvrševati tega urada. V decembru 1915 je bilo razpečanih 2074 rednih, 10 dualnih in 18 izjemnih članskih znamk. Dobrostoječih klubov je bilo na koncu leta 102. V San Franciscu se je reorganiziral klub št. 68 s 25 člani. — Cvetkov je podal poročilo o zborovanju Bolgarsko-Macedonske socialistične zveze v Ameriki. V odbor za prireditev načrta in določitev referatov za kongres JSZ. so bili izvoljeni Kristan, Polovina in Žikič.

Kansaška konferenca.

Dne 6. februarja so se udeležili seje konferenčnega odbora v Crawford County, ki se je vršila v Franklinu, sledeči zastopniki klubov: Lekš, Goršek, J. Kunstelj, Fr. Kunstelj, Šular, Umek, Wegel, Al. Karlinger, Fr. Karlinger, Smolšnik, Tratnik, Kržišnik, Markovič, Zotti, Šklambar in Janc. Predsedoval je John Lekš, zapisnik je vodil Chas. Janc. J. Goršek je podal seji obširno poročilo o delu za ustanovitev skupne knjižnice. Nabavilo se je slovenske knjige, nekaj jih bodo odstopili skupni knjižnici posamezniki klubi, v ostalem pa jih bo treba naročiti od časa do časa. Goršek priporoča, naj se naroči tudi nekaj nemških knjig. Za knjižničarja je bil izvoljen Fr. Zotti iz Franklina.

Okrog sveta.

Centralne evropske države pravijo, da znaša njih dosedanji vojni plen tri milijone ujetnikov, 10,000 topov, 40,000 strojnih pušk, zasedenih imajo pa 470,000 kvadratnih kilometrov tujega ozemlja.

Doslej je bilo baje vpoklicanih k vojakom 67,000 ruskih dijakov, od teh je padlo 3,700, ranjenih je 13,400; število pogrešanih še ni znano.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Iz "zapadnega Clevelanda."

PUEBLO, COLO. — "Ameriški Družinski Koledar" za l. 1925 je zelo lična knjiga z res izbrano vsebino. Kljub temu v tej koloniji ni dobil velike cirkulacije. Vzrok je sovraštvo proti J. S. Z., ki se je razpaslo v pueblski koloniji. Vzlic tej opoziciji sem letošnji Družinski koledar videl v mnogih hišah in upam, da ga bodo ljudje tudi pazno prečitali. Žal jim ne bo. Ker ga društva ne naročajo, se je potrudil farmer J. Stonich in izvršil to delo. Njegova požrtvovalnost je vredna priznanja. Imel sem priliko prelistati tudi koledar, ki ga je izdala "D. S." Je zelo revno urejen in nima nič originalnega, razen če se hoče par člankov smatrati za originalne. Vse drugo je pobrano drugod. Kolikšna razlika med Družinskim in njihovim "delavskim" koledarjem!

Izobraževalna akcija J. S. Z. pri tukajšnjih naprednjakih nima zaslonbe. Vrok je isti kot sem ga že navedel. Ako blati socialiste klerikalni list, se jim "dobro zdi", in ko je "Glas Svobode" priobčeval napade proti J. S. Z. ter neki članici, se jim je to zdelo tako važno, da so stvar čitali na seji društva SNPJ. Navdušeni "komunisti" so takoj zahtevali nekakšen protest in ga v resnici tudi sprejeli. Kaj se je s tistim protestom zgodilo ne vem. Če nisem v čem pravilno poučen, se ne bom zgražal, ako me kdo okreca v "Proletarcu". Vendar pa mislim, da so moje informacije do pike točne. Pravijo, da se ekstremi dotikajo. To se opazi tudi tukaj, kajti takozvani "komunisti" bi bili pripravljene iti skupaj s klerikalci v boju proti socialistom vsako minuto. Ob enem imajo oboji enake nazore. Če kak list, ki je bil že obsojen radi laži, priobči o kaki osebi vest, da se je hotela "fentat", tedaj se klerikalci zgražajo češ da je to smrten greh, "komunisti" pa jim sekundirajo pod kako drugo krinko. Iz obojih govori vzgoja, kakršno daje Ciril že dolgo vrsto let.

Pueblski rojaki se poslužujejo pri odganjanju agitatorjev enakih izgovorov kakor v drugih krajih. Eni imajo "preveč za čitati," drugim pa je "Proletarec" slab list in "ga ne marajo". "D. S." so dobivali člani tukajšnjega društva Zapadne Slovanske Zveze, sedaj pa si je ta vzela za glasilo katoliško "Edinost" in tako bo dobila farovška Edinost v teh krajih precej cirkulacije. Čudno je, da "D. S." ni mogla s svojim "globokournim" pisanjem prepričati članov Z. S. Z., da klerikalni list ni zanje.

Zadnjič sem se nekaterim ljudem malo zameril, pa ne morem pomagati. Kadar bo med nami malo več smisla za resno delo, bom prišel bolj v ospredje. Za enkrat ostanem zadaj in bom od časa do časa malo posvetil v zapadni Cleveland, kot je nekdo nekoč imenoval našo naselbino.

Ne bi se zlagal, če bi dejal, da smo zelo napredni. Najsilenjši zamah ima napredek pri nas takrat kadar smo zbrani pri čašah. Dogodi se celo, da smo v takih slučajih včasih še preveč napredni. Nekaj odseva dobi naša naprednost tudi v dopisih v "Prosveti" v razpravah za spremembo pravil.

Delavske razmere so kot navadno v Pueblu. Kdor

delo se lahko čez mero nagara. Plače se brez težave potrošijo.

Glavni faktor v naselbini je fara in njen župnik. Zaslonba ima tudi pri kompanijah, kar je umljivo. Vaš zastopnik A. Žagar je dobil "Proletarcu" tukaj nekaj novih naročnikov in upam, da se bo list odslej tudi med nami bolj širil. Prav hitro ne bo šlo. Morda bi pomagalo, če obesite tam v Čikagi C. Pogorelca, kajti ne dopade se nam, da je prišel v krog čikaške koritarske bande in živi od naših žuljev. (Res je sicer da smo podpirali tisočkrat bolj farno in druge nazadnjaške stvari kot kaj naprednega, in res je, da za socialistično gibanje v zadnjih letih nismo ničesar storili, in da smo pustili socialistične liste, ampak ker živimo v "frej kontrii" si lastimo pravico zabavljanja in bomo zabavljali dokler ne postanemo napredni.) — *Old Timer.*

Vabilo na sestanek za reorganiziranje kluba J. S. Z. v Pittsburghu.

PITTSBURGH, PA. — Tu smo podvzeli akcijo za reorganiziranje socialističnega kluba J. S. Z. Prvi sestanek se bo vršil v nedeljo 22. februarja ob 2. popoldne v Kranjsko slovenskem domu na 57 Butler St. Vabljeni so vsi sodrugi, pripadajoči okoliškim klubom in somišljeniki socialističnega gibanja, da se udeležijo tega sestanka. Pittsburška naselbina je velika in polje za delo v nji je ogromno. Zato rabimo organizacije, kajti v slogi in sodelovanju je moč. Izgovori, "sem boljši socialist kot organizirani" ne drže. Tudi to da voliš socialistične kandidate ni zadosti. Pridi v nedeljo 22. februarja na naš sestanek in se nam pridruži. Pridite vsi, ki se zavedate, da je tej naselbini taka organizacija potrebna. — *John Ban*, sklicatelj.

Spletke nasprotnikov delavstva v Herminiju, Pa.

HERMINIE, PA. — V teku prošle volilne kampanje smo se bosom zelo zamerili. Tudi z rezultatom glasovanja v tem kraju niso bili prav nič zadovoljni. Baroni so nas radi tega vzeli na piko in nagajajo kolikor morejo. Najprvo so vohali, če naši ljudje pijejo še kaj drugega kakor vodo. Staknili so pri podpornem društvu nekaj nedolžne pijače, ki pa po postavi ni ravno nedolžna. Sledile so aretacije in sedaj je v teku sodni proces. Sikane so naše ljudi nekako poparile in izgubljajo veselje do društvenega in drugega dela na organizatoričnem polju. Kompanije imajo preveliko moč, pa se jim zdi, da se je proti njim brezuspešno boriti. Kompanijski uradniki bi se radi iznebili nekaterih naših vodilnih oseb vsaj za kake tri mesece, in prelom kakega dodatka, kot je naprimer 18., jim pride kakor nalašč! Obravnava proti obtožencem se bo ponovno vršila meseca maja. Posebno na poti jim je Anton Zornik, ki ga smatrajo za vodilnega člana pri podpornem društvu, soc. klubu in v agitaciji za organiziranje delavske stranke, ki je dobila v tem okrožju že močno zaslonbo. Parkrat so državni orožniki uvedli pri njemu hišno preiskavo, a našli niso ničesar obtežilnega. Radi obtoženja kršitve 18. dodatka je najbolj prizadeto društvo. Tudi zato dolže Zornika kot glavnega "kriv-

ca". Umljivo je, da se jim on ne da kar tako. Legalna obramba je v polnem teku.

Pri soc. klubu se poskuša organizirati dramski odsek — to je, pričeli smo razmotrivati, če se ne bi dalo razširiti klubove aktivnosti tudi na dramsko polje. Če bomo uspeli, bomo poročali.

Tukajšnje skupine, ki so sodelovale pri zadnji predsedniški kampanji, bodo na konvenciji KPPA. dne 21. februarja v Chicagi zastopane s svojim delegatom. Na sestanku tega okraja je bil iz Herminija navzoč kot zastopnik s. A. Zornik. Te skupine so se po kampanji nazvale za Labor Party of Westmoreland Party. — *Poročevalec.*

V nedeljo 22. februarja na shod socialistične stranke v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — Ob priliki konvencije KPPA. in izredne konvencije soc. stranke se bo vršil v Ashland Auditoriumu, v katerem je prostora za 5,000 ljudi, velik shod pod aspicio socialistične stranke, na katerem bodo govorili Eugene V. Debs, Morris Hillquit, James Maurer, C. Vladek in drugi. Na sporedu bodo tudi glasbene točke. Vstopnina 50c, rezervirani sedeži \$1. Shod se prične ob 2. popoldne. Ker bo na ta shod velik naval, vam priporočamo, da pridete v dvorano pravočasno in si zasigurate dobre seže. Vstopnice se dobe v uradu "Proletarca".

Forma "Proletarca", milwauška debata in drugo.

CUDAHY, WIS. — Po dolgih letih sem se nameril pod gotovim pogojem zopet postati aktiven za "Proletarca" in socialistično stranko. Na agitaciji v tej okolici sem dobil tri nove naročnike in sedem dolarjev v podporo "Proletarcu". Po tem pričetku agitacije se mi vidi umestno spregovoriti nekoliko besed.

Časi se spreminjajo, in ako se ne bo spreminjal tudi narod, ako ne bomo postali čuječnejši, postane ves svet jetnišnica in delavci še večji jetniki v nje-mu kot danes.

Do tega zaključka prihajam tudi zategadelj, ker opazujem nekakšen boj med komunisti in socialisti. Posegel je, umevno, v večji ali manjši meri tudi med naše delavstvo.

Da se naša moč v dobrobit delavskega razreda pojača, da se naše gibanje med slovenskim delavstvom utrdi, predlagam reorganizacijo edinega v resnici delavskega političnega lista med nami.

Gre se za spremembo forme "Proletarca".

Jaz s sedanjo nikakor ne soglašam in jo smatram škodljivo listu in gibanju katerega zastopa, ker list v taki obliki ni privlačen. Jaz želim da se ga razširi. Širiti ga bo najlažje, če se mu vrne prejšnjo obliko časopisa (tako kot jo ima npr. sredina izdaja "Prosvete"). Ako so tu finančne potežkoče, imam jaz sledeči načrt.

Jaz sem listu na razpolago s \$50 posojila za pet let brez obresti. Ako se priglasijo dvajset sotrudnikov z enako vsoto, bi bilo tisoč dolarjev. Ako se bi pokazalo, da je potreba večja, sem na razpolago tudi s stotakom, ki sem ga v dobro stvar vedno pripravljeno položiti.

Forma naj se "Proletarcu" spremeni brez odlaganja. Čitatelji bi potem rajše segali po njem in zastopnikom bo agitacija mnogo olajšana. List bi se

razširil. Obljubujem dobiti en del prispevateljev z omenjeno vsoto sam, ostali trije deli pa se porazdele po drugih mestih in državah, kjer ima ta list aktivne zastopnike, klube in somišljenike. Ta akcija mislim da se bi zelo lahko izvedla. Apeliram na upravni odbor, na upravništvo in uredništvo "Proletarca", naj gre takoj na delo v smislu teh predlogov, ali po-ve svoje mnenje o njih.

Da nisem bil zadnje čase aktiven, je dosti vzrokov, eden med njimi ta, da sem se nameraval preseliti čez veliko lužo. Misel na selitev sem opustil, in ker vidim, da so se pričeli stari bojevniki, s katerimi smo skupaj z golimi rokami vlekli kostanj iz razbeljene peči za delavske pravice, zopet oglašati, zato sem se odločil ponuditi listu ves svoj vpliv in moč in mislim da imam obojega še dovolj. Ako se moj nasvet sprejme, jamčim tudi za uspeh od moje strani.

Da potrebujemo večji list, je razvidno tudi iz tega da zastaja gradivo. Od časa do časa čitamo, da je moralo kaj izostati radi pomanjkanja prostora. Drugič, sednja forma pri novih naročnikih ni privlačna.

Ljudje ne delajo stalno. Imajo večkrat mnogo časa za čitanje pa tudi za dopisovanje, posebno v časih industrialne depresije. Kaj naj čitamo in kam naj dopisujemo? "Prosveta" ti nudi za uro čtiva dnevno, "Proletarec" enkrat na teden eno dobro uro. To nam daje misliti, kako priti do večjih časopisov. Če dopisuješ v Prosveto, manjka prostora. S Proletarcem je isto. Gradiva je mnogo a prostora ni.

Ako se ozremo na nasprotno časopisje, vidimo, da sicer ni obsežnejše, kar ga izhaja v našem jeziku, a škodljivo nam je in tudi malo ga ni. Sam papež priporoča pobijanje socializma in istotako komunizma. Le v deželi kjer papež živi je anarhija dovoljena, če je fašistična.

Ako čitatelj ne dobi dovolj gradiva v delavskih listih, bo segel po drugih, in če ni trden, bo ostal pri drugih, nam sovražnih, in za nas je izgubljen. Če je trden, si bo pomagal, ako mu naši listi ne zado-ustujejo, z angleškimi, kakor je tu npr. "Milwaukee Leader". Vsem ne gre gladko pri čitanju. Če se pa enkrat navadimo, potem mogoče ne bomo več naročali slovenskih listov. Morda mi bo kdo dejal: "Pa si naroči 'D. S.'" Da, na mojem potu naletim tudi na "D. S." Nimam navade grajati delavskih listov. A pronašel sem, da ko hitro preneha "Proletarec" s polemiko se pričakuje od "D. S." da se loči od taktike napadanja in pride na pravo pot, na pot socializma. Ako ne, je že obsojena na propast. Kdor mi ne verjame, se bo v kratkem lahko sam prepričal.

Kar se tiče debate med urednikom "Proletarca" in urednikom "Del. Slovenije", bom tudi rekel par besed. Tistemu, ki jo opisuje v Proletarcu, dajem priznanje, ker nič ne pretirava. Kar se tiče debatorjev samih, prisojam jaz Zajcu 95% in Fr. Novaku 5% zmožnosti v izvajanjih na debati.

Čul sem že mnogo govornikov v debatah v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku. Na debati v Milwaukee pa mi je pričel uhajati smeh takoj ko je nastopil Fr. Novak in pokazal svojo zmožnost s tem da je skočil iz dnevnega reda, da je mesto o stvareh v Ameriki o katerih bi imel v prvi vrsti govoriti šel v Evropo. Ako bi jaz bil na predsedniškem stolu, bi bila debata takoj zaključena. Prošnja na predsednika, naj dovoli Fr. Novaku govoriti kar hoče, je naredila na poslušalce naravnost slab vtis. Predsednik bi moral kljub temu rabiti svojo moč. Novakov izraz, da lahko govori kar hoče, da je v Ameriki in ne

v Evropi in tako naprej, se mi je zdel podoben načinu po katerem so pred leti šolarčki govorili. Izrazi kot "baraba" v debati ali v izjavah presegajo vse meje dostojnosti in so dokaz "viška" inteligence. Ob mizo udarjati, razgrajati in poskušati kot da hoče "skočiti iz hlač" v navzočnosti razumnega občinstva je sramotno in poniževalno. Jokati in kričati na javnem shodu, koliko je že trpel in delal za socialistično stranko, to se bi morda zdelo komu mučeniško, a rojaki kateri ga poznajo pravijo, da je bil tisti jok laž, ker je on socialističnemu gibanju mnogokrat nasprotoval in ga omalovaževal ter "grajal". O listu, katerega sedaj urejuje je dejal, da je bil preje reakcionaren, kar ni bil kompliment prejšnjemu lastniku, ki je bil tudi navzoč na debati. Bilo je zanj kislo jabolko, Fr. Novak se je pa s tem tudi nerodno zagovoril. V resnici se mi je smilil, ker sam ni vedel v kak položaj da pride. Če bi bil prepustil vso debato svojemu tovarišu Kosiču, bi se gotovo tako ne blamiral. Debator je z izbegavanjem temi pokazal le svojo nezmožnost in posledica tega najbrž bo oslABLjenje njegove organizacije, v kolikor sploh eksistira.

Kar se tiče protesta od gotove strani radi polemike med tema dvema listoma, se strinjamo v tem da frakcijski boji slabe borbo proti skupnemu sovražniku. A dopisnik iz Michigana, ki je protestiral, naj bo tudi prepričan, da smo še stari sotrudniki živi in ne bomo kar tako dopustili blatiti naše sotrpine od kakega polovičarskega lista, ki paradira s pavovim perjem.

Socialistična stranke se še danes trudi kot vedno za osvoboditev vseh političnih jetnikov in za svobodo govora in tiska, a komunisti so se zavzeli za jetnike šele tedaj ko so bili poslani v ječe njihovi ljudje. Socialisti so sodelovali pri obrambnih akcijah, zbirali prispevke in sami prispevali, o nasprotna stran odgovarja z zavijanjem. G. Fr. Novak kot urednik enega lista naj bi vsaj v takih slučajih pokazal nekoliko gentlemanstva. S psovkami, kot se jih je posluževal na imenovani debati, je zelo ponižal samega sebe — kajti psoval je ker drugega zmožen ni bil. S frazami se nekaj ljudi lahko nekaj časa zavaja, toda ne trajno. Tudi socialisti ne bodo imeli vedno toliko tolerance za ljudi, kateri ne marajo niti malo složnega dela proti skupnemu sovragu.

Resnica je, da so ameriške komunistične struje s svojimi taktikami delavski stvari mnogo več škodovale kakor koristile. Napak seveda nočejo priznati ampak napadajo socialistično gibanje naprej. Mi jih ne bomo silili, da priznajo svoje zmote. Ako se bodo uničili, se bodo po svoji krivdi.

Socialističnemu gibanju gre zasluga, da je s svojim časopisjem, s shodi in z literaturo storilo v tej deželi med delavstvom ogromnega dela. In socialistično gibanje v Ameriki je revolucionarnemu pokretu v Rusiji pred vojno in revolucionarni Rusiji med vojno in po vojni več koristilo kakor vse zloglasne komunistične struje "made in U. S. A." ali importirane.

Joe Radelj.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu in Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Prosperiteta med premogarji v zapadni Pennsylvaniji.

LAWRENCE, PA. — Prosperiteta je našla delavstvo po vseh Zedinjenih državah "nepripravljeno". Predvsem mislim premogarje.

Na sto tisoče delavcev je glasovalo za Coolidge in za prosperiteto. Ko je zmagal, so se razveselili kot da so oni zmagali in — prosperiteta.

Danes so že temeljito razočarani. To se bo ponavljalo, dokler se delavstvo ne otrese teme in si ne najde poti v socialistično stranko, katera se bori za industrialno demokracijo — to je za sistem, v katerem bodo produkti delovnega ljudstva njegova posest. Troti bodo iztrebljeni in delavec ne bo gledal s takim strahom v jutrnji dan kot gleda danes, ko ne ve kaj se zgodi čez dan ali dva z njegovim vsakdanjim kruhom.

Dne 14. februarja so ustavili obrat v Montour Mine št. 4, ki je last Pittsburgh Coal kompanije. V tej majni je delalo okrog sedem sto premogarjev. Kot so poročali pittsburški listi, je ta rov ustavljen do 1. 1926 ali do časa ko poteče pogodba, podpisana v Jacksonville, Florida, med operatorji in unijo. Delavci so torej vrženi na cesto kakor se vrže stvar ki jo več ne rabiš.

Zdi se, da se ta kompanija pripravlja na uvedbo odprte (open shop) delavnice. Najprvo delavce izstradati, potem pa jim ponuditi delo kot za vado. Gladni delavci hočejo delo, ker potrebujejo hrane za svoje družine. Ko delavec delo izgubi, ga spremlja skrb, kje bo dobil drugega in s to skrbiljo bega od rova do rova, od tovarne do tovarne, iz kraja v kraj. Tak je današnji sistem za delavca.

Lahko bi bilo boljše, če bi delavstvo ne zanemarjalo svojih interesov. Namesto da bi se organiziralo v svojo stranko, glasuje za "prosperiteto", kakšno mu ponujajo kapitalistični interesi. Miljoni delavcev se na ta način razočarajo, toda se vseeno ne potrudijo priti k spoznanju. Udajo se brezbriznosti in potem ob prvi priložnosti glasujejo za novo "prosperiteto".

Delavci, ki hočejo dobiti delo, naj ga ne hodijo iskati v te kraje. — *Louis Britz.*

Na Medveškov protest.

CLEVELAND, O. — V Proletarcu z dne 12. feb. smo čitali Medveškovo pismo, s katerim obsoja J. Siskovičeve kritike predstav dramatičnega društva "Ivan Cankar" in pri tem povdarja, da se bo od strani nekaterih pričela agitacija proti "Proletarcu" in "Izobraževalni akciji J. S. Z."

V enemu Siskovičevih odgovorov Primožiču in ge. Pengov smo čitali, da je Siskovich vprašal najprvo "Enakopravnost", da bi mu priobčila njegovo kritiko igre "Elga". Ker so mu priobčitev odklonili, se je šele obrnil na zunanji list "Proletarca". Zakaj je Medvešek čakal s protestom dosedaj?

Kar se tiče kritik samih, me v tem dopisu ne interesirajo. Vzrok da sem se oglasil je Medveškova izjava, da je urednik Proletarca zgrešil svoj cilj, da on (Medvešek) in več drugih ne bo podpiralo takega lista, "pa tudi na društvenih sejah bodo poročali članstvu kako se izobražuje delavce, in članstvo bo toliko pametno, da bo podporo izobraževalni akciji ustavilo..." Take grožnje smatram za reakcionarne. Ako je L. Medvešek logičen, bi moral kot član kluba št. 27 (ako je še ne vem) iti pred klubovo sejo in ji pojasniti, da je urednik Proletarca zgrešil svoj cilj. Ako bi se seji njegovi dokazi zdeli zadostni, bi se uradno obrnila na

upravni odbor lista ali na eksekutivno J. S. Z., da napravi proti takemu uredniku primerne korake. Če bi bila zgrešitev cilja prevelika, bi se ga nadomestilo z drugim urednikom, ki bi znal priobčevati le take reči s katerimi se ne bi nikomur zameril, na primer "vesele in žalostne vesti", kot so recimo obiski štorkelj, zaroke, poroke in krstije, in na drugi strani smrti, pogrebi in nezgode.

Siskovich se je poslužil Proletarca, v kateremu razklada svoje misli. Medvešek smatra, da bi se mu te pravice ne bi smelo dati, ker piše "blodnje", in urednik je kriv, ker mu jih ni cenzuriral. Ker je bil urednik toliko drzen da ni vrgel Siskovičevih spisov v koš, bo sedaj napovedana vojna "Proletarcu" in "Izobraževalni akciji J. S. Z." Ali se tako bore sodrug?

Leta nazaj, ko so bile v teku kampanje za gradnjo S. N. Doma, so nam nekateri pripovedovali, da bodo po doseženem cilju udarili (mislili so nazadnjake). No, in sedaj se pripravljajo...

V nobeni organizaciji ni vse po godu vsakemu članu, tudi v socialistični ne. A naša načela so nam vsem skupna, cilj skupen in organizacija skupna. Komur je na tem da socialistična misel med slovenskim delavstvom v Ameriki napreduje, bo ostal trden in nesoglasja v organizaciji bo reševal ne z bojem proti nji ampak z namenom da se jo izboljša.

J. Franceskin.

Shod v dvorani SNPJ.

CHICAGO, ILL. — V četrtek dne 19. februarja ob 8. večer se bo vršil v gornji dvorani SNPJ. kampanjski shod z ozirom na bližajoče se aldermanske volitve. Predsedoval bo sodr. Vesely. Govorili bodo W. Rodriguez, bivši socialistični alderman, Mimie Berger, L. Krzycki, organizator unije A. C. W. in znani socialist iz Milwaukeea, F. Godina, Hubert Eise hamer, aldermanski kandidat v 22. wardi in Frank F. Kozumplik, kandidat v 23. wardi. Oba ta kandidata sta podpirana od progresivnih unij, češke marksistične federacije, dnevnikov "Spravedlnost" ter "Forward" in indorsirana od soc. stranke okraja Cook. Volilci v teh dveh okrajih, pridite v četrtek 19. februarja na shod v dvorano SNPJ., kjer vam bodo govorniki razložili program delavske koalicije. —

Drugi aldermanski kandidati, katere je nominirala ali jih indorsirala socialistična stranka, so:

9th Ward — Swam M. Johnson, 10841 Prairie ave.
24th Ward — Dr. Samuel Lorber, 3206 Douglas Blvd.

25th Ward — John E. Mahoney, 919 S. Western av.

28th Ward — Alois Knapp, 2410 Warren Ave.

34th Ward — David McVey.

35th Ward — John M. Collins, 839 N. St. Louis av.

46th Ward — Oscar F. Nelson.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V BARBERTONU, O.

Seje socialističnega kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani samostojnega društva "Domovina" na Mulberry cesti. Apeliram na sodruge, da se redno udeležujejo klubovih sej, ker je vedno kaj zanivega na dnevnem redu. Tiste pa, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, vabim da se nam pridružijo in tako pomagajo v borbi za boljše pogoje življenja in za odpravo kapitalističnega režima samega. **TAJNIŠTVO KLUBA ŠT. 232.**

Priredba srbske organizacije št. 20, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Priredba srbske organizacije št. 20 JSZ., ki se je vršila prošlo nedeljo v Narodni dvorani, je v vseh ozirih dobro uspela. Navzočih je bilo nad tri sto oseb. Na sporedu so bili govori, deklaracije, pevske točke in igra. Sodeloval je tudi slov. mešan pevski zbor Lira in češko-hrvatski pevski zbor Ilva.

Članstvu kluba št. 27 v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Na svoji seji dne 8. februarja je klub št. 27 sklenil, da se naše seje v bodoče vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto soboto v mesecu ob 7:30 zvečer. Datumi sej so spremenjeni, ker so člani zaposleni pri dramatičnih predstavah, oziroma pri pripravljanju zanje, pa jim na prejšnje datume ni bilo mogoče vseni prihajati na seje. Sedaj jim bo to olajšano. Apeliram na članstvo kluba, da se sej redno in polnoštevilno udeležuje, kar bo pomagalo klubu k povečanemu izvrševanju svojih dolžnosti. — *Tajnik.*

Premogovnike zapirajo.

NOKOMIS ILL. — Tu so ustavili obrat premogovnika, v katerem je bilo zaposlenih 800 delavcev. V bližnji naselbini Witt je ustavil obrat rov, v katerem je delalo približno 300 premogarjev. Delavske razmere tod okrog so slabe. Dela se nestalno, kadar se sploh kaj dela. Premogovniška industrija v južnem Illinoisu boleha že dolgo časa. Operatorjem ni sile, a premogarji so izročeni pomanjkanju in nesigurnosti. — Ljudje se tolažijo, da bo kmalu boljše, a boljše le ne pride. Kompanije se izgovarjajo na neunijske rove v Kentuckyju, W. Virginiji itd., češ da z njimi ne morejo konkurirati, ker so produkcijski stroški tam mnogo nižji kot v unijskih majnah v Illinoisu. Radi bi torej odpravili unijo, oziroma znižali plače. A to bi vseeno ne spremenilo zahteve po premogu. Kolikor se ga rabi, se ga spravi na površje, ako ne tukaj, pa kje v drugih rovih. — *Poročevalec.*

Dne 21. februarja na veselico društva št. 39, S. N. P. J. v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — Predpustni čas se bliža koncu in tako se bliža konec tudi raznim karnevalom in maškaradnim veselicam, katerih je bilo zadnje čase precejšnje število. Letošnjo sezono, ako se ne motim, zaključijo v Chicagi dr. "Narodni vitezi" št. 39, SNPJ., katero priredi v soboto 21. feb. veliko maškaradno veselico v dvorani SNPJ.

Na mestu je, da se spregovori par besedi o aktivnostih tega društva ne samo glede na vršitve svojih dolžnosti napram svojemu članstvu, pač pa v obče, posebno še glede na izobraževalni del in podpiranja raznih akcij, ki gredo za tem da se pomaga organizacijam, ki to delo vrše. Naše društvo samo sicer ne more vršiti tega dela, podpira pa tiste organizacije, ki stremje za tem ciljem in vrše to nalogo. Lahko rečem, da je naše društvo med prvimi v Chicagi, ki se in to zelo liberalno odzove na razne prošnje in apele, ne samo glede podpore bolnim članom, pač pa tudi v druge svrhe. Ko je bila organizirana "Izobraževalna akcija JSZ.", je bilo to društvo med prvimi, ki se je odzvalo temu apelu in je še danes včlanjeno v njej. V minulemu letu, ko je prišel apel od strani JSZ. za pokritje stroš-

kov, ki jih je imela z izdajanjem kampanjske literature pri zadnjih predsedniških volitvah, je društvo prispevalo \$25.00. V Ameriki je veliko društev, ki se rada ponašajo s svojo naprednostjo, ampak, kadar pride čas napredne ustanove faktično tudi podpirati, je pa seveda druga stvar. Takrat se tista naprednost kaj rada razblini v nič in izgovorov je na izbero. Društvo "Narodni vitezi" sicer ne oglašja te svoje naprednosti, pokaže jo pa v dejanjih. In iz tega razloga, brez vsakega pretiravanja lahko trdim, da kar se naprednosti tiče, se naše društvo lahko prišteva med prva v tem oziru. Apeliram na čikaško napredno občinstvo, da se naše sobotne prireditve udeleži v obilnem številu in tako pokaže svoje simpatije društvu, ki je napredno in deluje po svojih najboljših močeh, da pravo naprednost v resnici tudi podpira. — *Chas. Pogorelec.*

Nekaj o varanju, delu in požrtvovalnosti.

(Prvi del tega dopisa je bil priobčen v 908. številu.)

DETROIT, MICH. — Kaj zmoreš z maso, ki se briga samo kako bo dobila v prazne zvonike nove zvonove, da jih ji v prihodnji vojni zopet pretope v topove, in ki pozdravlja kralja kot svojega "osvoboditelja", nekaj mesecev poprej pa je enako pozdravljala Habsburžane? Pa pride kdo kot je moj znanec Jack in hoče od par socialistov, da proklamirajo sovjetsko ali pa magari kako drugačno republiko! Če bi tisti, ki danes protestirajo proti Pasičevemu režimu bili v boju za stvaritev federativne jugoslovanske republike na Balkanu takrat ko je bil čas zato ugodnejši, bi stvar danes izgledala najbrž drugače. Toda čisti so se takrat odrekli delu, ker je bilo najcenejše in najvarnejše frazariti, danes pa zopet frazarijo. J. Kotar se je torej razočaral nad "socialpatrioti". Zavajali so, izdajali so narod, prodajali dežele, gradili buržvazne republike in storili so mnogo drugih neodpustnih grehov, za katere jim spovedniki detinskega levičarstva ne dajo odveze.

Socialistično gibanje se ni nikdar branilo priznati napake. Socializem kot nauk ni zmeta. Socializem kot znanost je znanost. Ali da se ga doseže, je treba borbe. Ta je posledica sedanje ekonomske uredbe, in radi te se proletariat bori za odpravo razredne družbe. V borbah, v tolmačenjih in taktikah ter strategijah se delajo napake. Tega nihče nas ne taji. Vi, ki radi citirate Lenina, boste morda še vedeli, da je bil on vedno pripravljen priznati napake, katere je seveda on smatral za take. Grajal je sanjače, utopiste in demagoge v lastnem taboru in njim je posvetil brošuro, v kateri jim je tolmačil kaj on smatra za bolezen detinskega levičarstva. Ravno ti detinski levičarji, ki jih je njegova obsodba najbolj zadela, se najrajše odevajo z Leninovim slovesom.

Izdajalci! Miljonkrat so nam že vrgli to psovko! Ampak sedaj si jo pridno mečejo v obraz tudi med seboj. . . Tudi druge psovke, prvotno iznajdene za nas, jih danes vpotrebljavajo zase, oziroma za medsebojne boje.

J. Kotar pravi v mojem prvem dopisu omenjene izdaje slovenskega glasila W. P. med drugim: "Ker je vaš boj naš boj in ker zamorete nadaljevati in razširjati istega samo s pomočjo delavstva, sem se podal na delo da nabereim nekoliko denarja in tako pomagam naši dobri stvari in pošiljam svoto \$17.35. Nabiralno polo sem dobil pri s. T. in s. sod. F. sva se podala na delo. Omenjeni je član Z. S. Z."

Ne vem katero organizacijo ima v mislih z Z. S. Z. Mogoče je to "Zapadna slovanska zveza". Tudi ne vem, čemu je treba pri vseh imenih rabiti le začetne črke? Sam se je podpisal v tej polemiki z začetnimi črkami, kar ni na mestu, kajti bati se nima ničesar. Tvoj v pismu omenjeni s. T. je s polnim imenom Fr. Tehovnik, ki ni bil še nobenkoli član soc. organizacije, dasi bi bilo iz dotičnega dopisa razvidno nasprotno. Drugi, ki ga omenjaš s črko F. je John Frakelj.

Dopisniki se morejo predvsem paziti, da poročajo resnico. Paziti se morajo bahavosti. Ni namreč lepo, če rečeš, da si dvanajstletni član soc. stranke, pripadal pa si ji komaj štiri leta. Niti ni lepo kar tjavendan ponavljati fraze o izdajstvih "socialpatriotov", kajti sedaj smo že prijadrali v dobo, ki jim bo takih izrazov zmanjkalo njim samim za psovanje drug drugega.

Tudi nesoglasja se je varovati. V omenjenem dopisu povdarja, da je taktika ki se jo poslužuje "D. S." proti "Proletarcu" prava in ji svetuje naj se jo krepko drži, ob enem pa izraža mnenje, da članstvo JSZ. ni ravno slabo, da ima resne namene, edino svojih zmot ni še spoznalo. Mi na nesrečo sledimo slabim voditeljem, ki se poslužujejo napačne taktike, slabih bojnih sredstev itd.

Pisca teh trditev sem dne 5. avgusta 1924 obiskal na njegovem domu. Ves vesel mi je javil, da bo "Proletarec" vsak čas zaspal, ker živi samo po sili, in da bo "D. S." zavzela njegovo vodilno mesto. Čudno sem ga pogledal, ne vem ali zato ker sem se divil njegovi revolucionarni gorečnosti ali radi kaj drugega. Vpraševal sem se, kako to, da ni že od vsega začetka v taboru "spoznanja". Tudi glasno sem to izrazil. Pa sem dobil pojasnilo, ki se ga bo J. K. še gotovo spominjal. Glasi se približno tako-le:

Skušal sem pristopiti v hrvatsko kom. organizacijo na Ferry Ave. še pred par leti, pa so rekli da me ne poznajo v srce in so se delali da jim nisem dobrodošel. Nekdo me je slikal za malega buržuja, ker imam malo trgovino. Pri tem je ostalo, dokler ni prišel eden iz starega kraja, znan sedaj pod imenom Karl Novak, s katerim sem se seznanil, in ta je prepričal čiste, da me lahko sprejmejo v svojo družbo, ki se je od tedaj že zelo spremenila. Mr. K. N. je videl v meni dobro moč za boj proti "socialpatriotom" v tej naselbini in me je navduševal kot je največ mogel. Tudi možnosti je videl v meni in me toplo priporočal njegovim čistilcem. Če ne bi bilo tega preroka, bi se nahajal še vedno v "buržvazni poziciji" in ne bi tako naglas govoril o "socijalizdajalcih" kot lahko sedaj, ko sem sprejet med "čiste".

Da, prijatelji, preveč potratni ste z besedami. Kakor vsaka potrata, je tudi ta škodljiva in poleg tega za čitatelje, ki znajo čitati z razumem, zelo zoperna.

Thomas Petrich.

(Konec prihodnjč.)

COLLINWOOD, OHIO.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše dvakrat v mesecu — namreč vsako prvo sredo v mesecu ob 7:30 zvečer in vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Jos. Kunčičevi dvorani na Waterloo Rd. — Vse somišljenike našega gibanja vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba. Udeležujte se redno sej. Bodite aktivni pri delu ki ga vrše socialistične organizacije. — *Tajnik.*

NAŠI ODRI.

“Bratje sv. Bernarda”.

Dne 8. februarja je dram. društvo “Ivan Cankar” vprizorilo igro, kakršne ne bi hotel zamuditi za polovico predstav te sezone. Umaknile so se priljubljene narodne igre in nesrečne trikotne drame, katerih imamo vse preveč povsod kjer se kaj spravi na oder. Njene vloge so take, da jih je celotno nemogoče pokvariti, pa če je vprizoritev še tako slaba. Anton Ohorn jo je spisal, profesor F. Kobal poslovenil. Edina slabost prevoda, ako je povsem tak kot ga je ta vprizoritev pokazala, je sprememba imena očeta nemškega jezika z imenom Primoža Trubarja. Drugače je prestava taka da je ne bi mogel prekositi noben slovenski urednik v naši sto procentno suhi Ameriki.

Mnogo je moral prestati dramatik, predno je spoznal človeške nagone do takih potankosti. Služijo mu za glavno oporo v razvoju njegove lepe igre. Nit duševne sorodnosti s preminulim Nietzschejem je opaziti v vsakem dejanju. Kot človek, ki je skoz in skoz tolerant, je gledal na raznobarno življenje in motril njegove cilje. Spoznal je, da eni žive samo zato da bi jedli, drugi da jedo samo zato da ostanejo pri življenju. Po domače se temu pravi, da so se oni razvili samo do želodca, drugi pa do možganov. Zrl je na življenje z razumevajočim očesom, posebno ko nam je pokazal do skrajnosti verno mater, ne kot novinec, ampak z ljubeznijo in sočutjem. Ni je obsodil ker je “spravila” sina v lemenat, kateremu ni bilo za ta poklic. Razumel jo je. Dobro je moral vedeti, da se v Indiji uničujejo otroci s tem, da fanatično verska mati raje vrže zdravega otroka v sveto reko kot da bi darovala Bogu pohabljenca. Tam, si je moral misliti, se jih uničuje fizično, tukaj duševno. Tisti, kateri so kronično netolerantni napram onim s katerimi se ne strinjajo, so se iz te igre lahko mnogo naučili. Dramatik je jasno pokazal, da brez svobodne misli in brez svobodnega izražanja iste ni nikakega napredka na nobenem polju. On je bil za več svobode patrom na vseh poljih misli. Dobro je vedel, da za vsemi ambicijami človeka se vedno dobi nagib *volje k moči*. VSE ZA MOČ! Pokazal nam je, da ko človek premotri življenje do gotove stopnje, skoro vselej postane cinik — utrujen je, preužil se ga je. Tak je bil pater Menard začetkom; pozneje je ta cinik prišel do filozofije brezbriznosti.

Da je pisatelj priredil to sliko življenja za oder, si je vzel za dramo nekaj patrov in navadno družino z dvema otrokama. Frater Pavel, ne Ferdinand, kot ga je včasih nazival ljubimec njegove sestre, je bil nesrečni sin, kateremu je usoda naprtla na rame verno mater, katera je mislila kot jih misli mnogo drugih, da je najboljša zagotovilo da pride v nebesa to, da ga da študirati za duhovnika. Fantu je rojila po glavi poezija, leposlovje in literatura. Seznanil se je z deli Lessinga, Goetheja in drugih slavni duševnih velikanov. Začel je pisati članke in čitati krivoverske liste. Ko prior potom vohuna to izve, vzroji, kot je navada pri zabitih ljudeh, in razkrije svojo netolerantno naturo potom svoje hinavščine in bigotstva. Ubogemu Pavlu je ukazal ne samo prenehati pisati nedolžne članke, ampak da mu tudi tukaj izroči svojo knjižnico. To brutalno postopanje mu iztrga dušo, kajti Pavlu je knjiga nekaj več kot sam beločrn papir. Odloči se rajše pustiti

svoj poklic kat pa dati knjige od sebe. Tolaži ga ciničen Menard, kateri je razumel boje ki divjajo v Pavlovi duši. Pravi mu, da naj si ustvari svoje življenje; ako ti kak črv prestopi pot, tedaj stopi na njega! Proti koncu igre modruje, da je najboljše biti brezbrizen napram spletkarijam in hinavščini, katera jim sega v tem samostanu do grla. Tu pa tam kateremu zmeša načrte, a v glavnem živi svoje lastno življenje. Ko se vse to godi, pridni, močiželjni patri in fratri ne spe. Spletkarijo tako, da bi človek težko verjel da so te ponižne kreature, obračujoče oči k nebu, zmožne kaj takega. Vsak hoče priti “na boljše”. Moč hoče imeti. Nauk sv. Pavla jim je dobrodošel. Če se znajdeš med Grki, govori grško. Voltaire je to boljše povedal. Nobena stopnja ni prenizka za te patre. Mitra jim je cilj.

Pripetilo se je, da je Pavlova mati zbolela. To je Pavlu dobrodošlo, ker jo lahko poseti in istočasno malo pomiri svojo razdraženo dušo. Doma ni bilo vse tako kot je pričakoval. Mati je bila že boljša. Uboga ženica je bila trdno uverjena, da ji je prišlo to z božjo pomočjo, ker je v iskreni molitvi obljubila svojo hčer nunam, ako se ji povrne zdravje. Nedolžni otrok, kateri je komaj začel čutiti srečo prve nedolžne ljubezni, si ne more kaj da ne bi poslušal klic narave, kateri je navsezadnje močnejši kot vse vere skupaj. Ona je hotela svojega Franceta! Ko Pavel vse to izve, se odloči ne odnehati dokler ne dobi zagotovilo, da sestra ne bo šla k nunam. V samostan se vrne pod pogojem, da se sestra lahko omoži.

Ko se je nejevoljni Pavel vrnil, je opat umiral. Pričela se je tekma za naklonjenost mogočnih glasov med priorjem in patrom Simonom, ki sta se potegovala za to čast in moč. Na prste jima stopi pater Menard, ki jima pove v obraz kaj da lovita. Gozdar Brinjar se je ubil, ker so ga nesramno spodili iz samostana. Pavlova sestra, ki je prišla v samostan na obisk k bratu, je vse to debelo gledala. Tu spozna brezsrčnost patra Simona in grobega priorja. Človeka brez čustev, kadar gre za svojo voljo in ciljem. Spodili so revnega Brinjarja. Moč so imeli nad njim. Vse drugače so postopali z bratom Menardom, kateri je bil pravcati cinik. Metal jim je take izjave v obraz, ki jih prenese edino ponižen hinavec s ciljem pred seboj. Nič jih ni zadelo, ko jim je pokazal, da se v bratski ljubezni kar grizejo med seboj.

Samomor Brinjarja napravi na sočutnega Pavla tak vtis, da pred oltarjem prelomi zaobljubo postati duhovnik. Razočaranje očeta je preveliko. Udarca ne prenese. Umre.

Taka je ta igra v glavnem obrisu. Če se takemu delu ne reče posrečena drama, tedaj ne vem, kaj je drama. Dramatik je v nji jasno izrazil ono kar si je zamislil. Naukov za tiste ki jih žele je mnogo, ako jih znajo čitati in iztisniti iz te igre.

Splošna kritika te predstave je, da je negotovost igralcev jasno kazala pomankanje vaj. To se je posebno poznalo pri izgovarjanju besed. Izmed vseh sta bila John Steblaj, prior, in August Komar, pater Menard, najboljša. Prvi si je zaslužil to pohvalo s svojim finim nastopom kot robot, ignoranten, hinavsko ponižen prior; drugi kot nalašč ustvarjen cinik. Ostali so izvršili svoje vloge dobro in slabo.

Učinek mojih kritik je nepričakovano velik. Čita jo se takoj, kakorhitro prinese pismočeno nestrpnost pričakovane, dobrodošlega in necenzuriranega “Proletarca”. Eni z njimi soglašajo, drugi bi mene in te “gnojnice” obesili najrajše na najbližnjem drevesu.

Med zadnje sta se vpisala tudi urednik "Enakopravnosti" in moj sodrug, sobrat in prijatelj Ludvik Medvešek. Prvi se je oglašil, kar je popolnoma pravilno, v "editorialu" lista katerega urejuje; drugi, kot je čitateljem znano, v zadnji številki "Proletarca". Ker je "Proletarec" še vedno svoboden list, si bom ob priliki vzel čas, da vljudno, toda ironično in humoristično odgovorim obema skupno na njune "ideje", katere niso nikdar kake "gnojnice", kot so moje odkritosrčno poštene kritike, ki jih nekateri sodijo, da so destruktivne. Pomnite, da te niso destruktivne nič bolj kot ono kar so napisali Cankar, Darwin, Nietzsche in Voltairie. Vedite, da so tudi njihova dela svojčas krstili z nerazumljivo besedo — destruktivna!

Joseph A. Siskovich.

"RAZVALINA ŽIVLJENJA"

Na čikaškem slovenskem odru vzprizori dramski odsek kluba št. 1 v nedeljo 1. marca ob 2:30 popoldne znano Finžgarjevo delo "Razvalina življenja," drama v treh dejanjih. Pisatelj slika v nji nesrečen zakon, pri katerega sklepanju je odločeval pohlep po denarju. Oče omoži svojo hčer s človekom, katerega ni nikoli ljubila in ga ni mogla zljubiti niti pozneje v življenju. Ostala je poštena, kljub temu sta jo oče in mož preganjala in jo sumničila nezvestobe. Udala se je pijači in postala resignirana. Njenega izvoljenca Ferjana, katerega je kot dekle resnično ljubila, sta njen oče, posestnik žganjarne, in njen soprog, premožen gruntar, spravila ob vse in ga silila naj gre stran — Amerika bi bila zelo pripraven kraj. Odiral sta tudi druge, med njimi Sirka. Urh jih je zastrupljal s pijačo in jih potem, ko jih je omrežil, neusmiljeno odiral. Videl je le en cilj: bogastvo. Za edinko Lenčko je videl srečo edino v bogastvu, na srce pa ni pomislil. Ni ji pustil vzeti Ferjana, ki jo je ljubil in ona njega, ker mu ni bil dovolj premožen, zato je hotel, da se poroči z bogatim sosedom Martinom, ki je imel sicer razmerje s siroto Tono, katera pa ni imela ničesar, in zato jo je zavrgel; v svoji "velikodušnosti" ji je Martin "zapisal" tisočak in tudi Lenčkin oče je poskrbel, da ji ne bo hudega. Njenega otroka je vzela

smrt, tako da je bila tudi ta ovira za zakon med Lenčko in Martinom odstranjena. Kot zli duh, lačen denarja, je žganjarnar Urh silil v ta zakon.

Martin svojo ženo v brezmejni ljubosumnosti umori. Urh, ki na krik hčere prihiti v sobo, vidi: razpaljenega Martina in hčerko edinko. "Ti boš mojo hčer pretepal? Pobijavc!" Martin, blazno razkačen, mu odvrne: "Ali naj jo božam, vlačugo?" Urh gre k postelji, kliče hčer, a glasu ni več iz nje. "Morivec!" se izvije obupen glas iz njegovih prs. Prepaden in uničen pride skozi vežo Ferjan: "Ne ta! Morivec ste vi!" Gre k postelji umorjene ljubljene in drhti od ihtenja. Razvalina življenja je popolna, gradovi porušeni, sanje razblinjene, eksistence uničene.

Zadnja predstava dramskega odseka kluba št. 1 bo v tej sezoni v nedeljo 19. aprila. Vzprizorjena bo "Kirke"; verižniška komedija v treh dejanjih. — P. O. k. št. 1.

Priredbe klubov J. S. Z.

SHEBOYGAN, WIS. — Klub št. 235 priredi v soboto zvečer dne 21. februarja veliko veselico in shod, na katerem bo govoril s Joško Oven, tajnik prosvetnega odseka J. S. Z. Priredba se bo vršila v Fludernikovi dvorani na 836 Indiana Ave. Prebitek namenjen za pokritje izdatkov klubove knjižnice. Več razvidno iz letakov.

SPRINGFIELD, ILL. — Klub št. 47 priredi v soboto 21. februarja v Slov. nar. domu maškaradno veselico, ki se prične ob 8. zvečer. Izbrane maske dobre lepe nagrade.

CHICAGO, ILL. — Dramski odsek kluba št. 1 vzprizori v nedeljo 1. marca Finžgarjevo dramo "Razvalina življenja" v dvorani ČSPS. Pričetak igre ob 2:30 popoldne. Vstopnine 75c.

WAUKEGAN, ILL. — Klub št. 45 priredi v nedeljo 3. maja ob 2. popoldne igro "Zadnji dan," povzeta iz zgodovine pariške komune. To bo ob enem prvomajska proslava. Na sporedu bodo tudi govori.

VELIKO.

MAŠKARADNO VESELICO

priredi

Društvo "Narodni Vitezi" št. 39,

S. N. P. J.

v soboto dne 21. februarja 1925 v dvorani S. N. P. J. na Lawndale Ave. in 27th St.

Vstopnina 50c za osebo.

Začetek ob 8. zvečer.

Fine nagrade za najlepše in najpomembnejše maske.

Vabimo napredno občinstvo iz Chicage in okolice da poseti to našo prireditev, ki je zadnja te vrste ta predpust, v obilnem številu. Za vsestransko postrežbo in zabavo bo najboljšje preskrbljeno.

ODBOR.

Adami pred Adamom.

Dne 27. februarja se bo vršilo v gornji dvorani SNPJ. pod avspicijo kluba št. 1 predavanje o predzgodovinski dobi človeka. Predavanje bo spremljano s stereoptičnimi slikami. Predaval bo s. Ivan Molek.

Druga predavanja pod avspicijo kluba št. 1:

Dne 13. marca: *O slovenski literaturi*. Predava Joško Oven.

Dne 27. marca: *O solnčnem sistemu*. Predava F. S. Tauchar.

Dne 10. aprila: *O nasprotniškem časopisju*. Referira Chas. Pogorelec.

Dne 24. aprila: *Kakšna mora biti delavska organizacija v Ameriki, da ima delavstvo koristi od nje*. Referira Jože Zaverčnik.

Po vsakem predavanju vprašanja in diskuzija. Pazite na naša bodoča naznanila. — *Publikacijski odsek kluba št. 1.*

ČLANSTVU KLUBA ŠT. 1, JSZ. V CHICAGI.

V petek dne 20. februarja se bo v dvorani SNPJ. vršila redna seja kluba št. 1. Bo zelo važna in vas prosimo, da se je udeležite polnoštevilno.

Čitajte knjige!

"Proletarec" ima v zalogi najboljša slovenska književna dela, ki jih prodaja po najnižji mogoči ceni. Pazite na cenik naših knjig, ki ga pričbujemo od časa do časa v tem listu.

Ako ste zmožni čitati angleščino, naročite iz naše zaloge angleške knjige. Iz njih se boste lahko marsikaj naučili o evoluciji, zgodovini, o socializmu, socialnih problemih, delavskih bojih itd.

Nabavili smo knjige, ker hočemo, da dobi naše ljudstvo dostop do boljših književnih del po najnižji ceni. Ves eventualni dobiček, ki ga napravimo pri prodaji knjig, gre v podporo našemu tisku. Zato naročajte knjige od nas. —

Naročite za vašo mladino povest "Jungle" (v angleščini). Stane več kot \$1.20. Priporočamo v naročitev tudi "King Coal". Cena \$1.20. Obe je spisal socialistični pisatelj Upton Sinclair.

DRAMSKI ODSEK KLUBA ŠT. 1, J. S. Z., CHICAGO, ILL.

vprizori

v nedeljo 1. marca 1925 ob 2:30
popoldne

v dvorani Č. S. P. S.,
1126 W. 18th St.

Ljudsko dramo v treh dejanjih

"RAZVALINA ŽIVLJENJA"

Spisal F. S. Finžgar.

Dvorana odprta ob 2:30 popoldne; zagrinjalo se dvigne točno ob treh.

Po igri prosta zabava in ples.

Med in po predstavi igra Bialkov orkester.

VSTOPNINA 75c.

OSEBE:

Urh Kante, žganjarnar, oče.....	Andrew Miško
Lenčka, njegov hči.....	Angeline Tich
Tona, njegova rejenka.....	Minka Alesh
Martin, kmet, sosed.....	Andrew Kobal
Ferjan, kmet, sosed.....	Anton Slabe
Sirk, kmet.....	Filip Godina
Mica Slana, potovka.....	Pavla Levec

Kraj: Na deželi. Čas: Sedanjost.

Režiser Anton Slabe.

"KIRKE", verižniška komedija v treh dejanjih, bo vprizorjena v tej dvorani v nedeljo 19. aprila. To bo zadnja naša predstava v tej sezoni.

V PRIHODNJI SEZONI bodo naše dramske predstave: 25. oktobra in 29. novembra 1925; 24. januarja, 14. marca in 2. maja 1926.

Udeležujte se predavanj, ki jih prireja klub št. 1
v dvorani SNPJ.

Enaindvajset držav ima svoje poslanike v Moskvi.

Zavezniške sile so pričele l. 1918 z blokado, misleče da bodo ukrotile sovjetsko Rusijo, ki je v valovih svoje revolucije gledala svetovni preobrat po njenem modelu. Po l. 1917 so nastopili za novo Rusijo temni dnevi. Upadi zaveznikov, civilna vojna, potem suša, razpad industrije, nazadovanje poljedelstva — to so bili problemi, s katerimi se je imela boriti nova vlada. Sovraštvo med njo in vladami ostalih držav je bilo neizmerno. Rusija je prisegala, da ne mara ničesar imeti s kapitalističnimi roparji, slednji pa so v imenu civilizacije rohnili, da je treba barbarske, boljševiške tolove in krvnike iztrebiti kakor kugo. Počasi so se uhajali duhovi. Delavske sile v zavezniških deželah na eni strani, ekonomski zakoni na drugi, so polagoma gradili most v Rusijo in iz Rusije.

Prve dežele ki so priznale novi ruski režim, so bile baltiške dežele. A prva, ga je priznala kajzerjeva Nemčija z Brest-litovsko pogodbo. Po padcu kajzerizma je postala neveljavna in sedanja Nemčija je sklenila z Rusijo novo pogodbo l. 1923 v Rapallu. Dosedaj je priznalo sovjetsko Rusijo 21 držav, kot slede:

- Estonija, 2. februarja 1920.
- Litvinsko, 12. julija 1920.
- Latva, 11. avgusta 1920.
- Finska, 14. oktobra 1920.
- Perzija, 26. februarja 1921.
- Afganistan, 28. februarja 1921.
- Turčija, 16. marca 1921.

- Poljska, 18. marca 1921.
- Nemčija, 16. aprila 1923.
- Velika Britanija, 1. februarja 1924.
- Italija, 7. februarja 1924.
- Norveška, 13. februarja 1924.
- Avstrija, 20. februarja 1924.
- Grčija, 8. marca 1924.
- Švedska, 15. marca 1924.
- Kitajska, 31. maja 1924.
- Danska, 18. junija 1924.
- Mehiko, 24. avgusta 1924.
- Ogrska, 18. septembra 1924.
- Francija, 28. oktobra 1924.
- Japonska, 20. januarja 1925.

Med državami, ki sovjetske Rusije še niso priznale, so Zedinjene države, južno-ameriške republike, države male antante, Španija in nekaj drugih. Čehoslovaška ima z Rusijo precej dobre trgovske stike in z rusko vlado je podpisala provizorično pogodbo 5. novembra 1924. Med češko in rusko vlado odnošaji niso sovražni, ampak najbolj prijateljski izmed vseh tistih dežel, ki sedanje ruske vlade še niso priznale. Ne bo dolgo, ko bo tudi Jugoslavija stopila v dogovor s sovjetsko vlado in jo priznala. Dasi je Rusijo priznali 21 prej omenjenih vlad, ima z njimi večinoma le rahle stike. Trgovske pogodbe bo treba šele izdelati, in kapitalistični svet še ne zaupa sovjetski vladi. Zanimivo je, da kupuje današnja Rusija od Amerike več kakor pred vojno, in več kot od katerekoli druge države. Trgovski dogovori se sklepajo med ameriškim firmami in ruskimi zastopniki večinoma v inozemstvu. Naročila se plačujejo sproti.

Ameriški Družinski KOLEDAR

LETNIK
1925

je knjiga, ki bi jo moral čitati vsak delavec v tej deželi, zmožen slovenskega jezika.

“ČAS”,

je edina slovenska leposlovna revija v Ameriki. Čas prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, tnanstvene zanimivosti, podučne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljatve naslovite:

“ČAS”

1142 Dallas Rd., N. E.
Cleveland, Ohio.

Boljši bodočnosti nasproti

gre tisti ki hrani — kajti njegovi prihranki mu omogočijo da postane neodvisen.

AKO STE NAMENJENI POTOVATI V STARO DOMOVINO

ne pozabite da je v vašem interesu, ako si nabavite parobrodni listek potom našega parobrodskega oddelka. Zastopamo vse prekomorske črte. Pomagamo vam preskrbeti tudi vse potrebne listine.

Denarne pošiljatve v Jugoslavijo in druge kraje izvršujemo hitro in po ceni. Prekupimo tudi vaše vloge na Jugoslovanskih bankah.

Kapital in prebitok
\$2,000,000.00

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste,
CHICAGO, ILLINOIS.

Premoženje in imovina
dvajset milijonov dolarjev.

Vlagajte svoje prihranke v to silno in čvrsto banko.

Beda premogarjev v West Virginiji.

V carstvu premogovniških operatorjev v West Virginiji se nahaja že tri leta na stavki okoli dvajset tisoč premogarjev, katerih družine živijo v šotorih in kolibah. Z junaškimi borci, ki se upirajo tiraniji že toliko časa simpatizira vse ameriško delavstvo. Ampak same simpatije jim še niso nikaka pomoč. Razne unije jih podpirajo, da se morejo preživljati in pomagati jim z vsemi svojimi močmi tudi socialistična stranka. Socialisti v New Yorku in Chicagu so zbrali mnogo obleke in jo poslali prezebajočim premogarjem in njihovim družinam v W. Virginijo. Tudi iz urada J. S. Z. je bilo poslanih nekaj paketov obleke.

Ne izgovarjaj se za svojo malomarnost na druge. Priznaj, da če bi ti hotel biti aktiven bi lahko bil kakor so drugi. Nočeš biti in zato nisi.

Veliko slabše kot avtomobilске žrtve.

Toliko govorimo in pišemo o avtomobilskih in drugih nesrečah, a dobro pa bi bilo če bi čitali statistiko za leto 1921. V Zdr. državah je smrtno ponesrečilo v premogovnikih, kamnolomih in čistilnicah 2,888 oseb; železniških smrtnih nezgod je bilo 6,958 in avtomobilskih nezgod pa 10,168. Sedaj pa primerjajte te številke s temi: smrtnih slučajev vsled želodčnih bolezni, izvemši raka, 43,786, a od raka pa je umrlo 76,274. Mnogi bi ubežali beli ženi, če bi se držali povsem navadnega, toda zelo važnega pravila: "Izčistite črevesa vsaj enkrat na dan!" Trinerjevo zdravilno grenko vino je za neseljivo zdravilo. Mr. Milton M. Smith piše iz Baldwin, Long Island, N. Y., 15. jan. 1925: "Trinerjevo zdravilno grenko vino vživam za želodčni nered, ki ga imam že nad tri leta, in spoznal sem, da je čudovito zdravilo. Isto drži moj želodec v dobrem stanu in ne maram biti brez njega." Poskusite ga tudi vi in ustavite se še danes pri lekarnarju ali trgovcu, ter kupite steklenico Trinerjevega zdravilno grenkega vina. Tudi Trinerjev Cough Sedative je izvrstno in neprekosljivo zdravilo proti prehladam. Če se ne dobi v sosedščini, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Ali kdo ve, kje se nahaja

JOSEPH POTEPAN, doma iz občine Trnovo, sedaj spadajoča Julijski Krajini? Rojen je bil meseca maja 1879. V Zedinjene države je odpotoval 10. februarja 1905. Prvo pismo sem dobila od njega iz Tollersville, pošta Durant v državi Missouri. Zadnje pismo, ki sem ga dobila od njega je bilo datirano v Porth Gibson, Miss., 26. aprila l. 1913. Nahajal se je tudi v Ashtola, Pa., od kjer sem dobila eno njegovo pismo. Nadalje v Carlislu, Miss., in v Red Lich, Miss. Druških podtakov od njega nimam. Trudim se že dolgo izvedeti kje se nahaja moj soprog, ali ako se mu je kaj hudega pripetilo, in sedaj se obračam do čitateljev tega lista, da sporoče na uredništvo "Proletarca", kaj vedo o njemu. Za vsako tudi najmanjšo informacijo bom od srca hvaležna. — Alojzija Potepan, Mala Bukovca, pos. Ill. Bisterza, Venezia Giullia, Italia.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

FRANK MIVŠEK

se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.

924 McAllister Ave.

Phone 2726

Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot re-
galij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih za-
stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih,
po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in-
strumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM-
BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter
hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

POŠLJITE oglas vaše trgovine ali podjetja v slavnostno izdajo "PROLETARCA", ki izide zaeno s prvomajsko izdajo. Pišite po cenik.

USTAVITE KAŠELJ TAKOJ; VZEMITE SEVERA'S COUGH BALSAM

Pravi odpomoček -- prijetno zdravilo -- 25c in 50c.

Severa's Cold and Grip Tablets

povzročo takojšnje od pomoč od prehlada. 30c. — Poskusite najprej pri lekarju

Severov Almanah 1925 za razpečavanje v lekarnah, ali pa od
W. F. SEVERA CO., - CEDAR RAPIDS, IOWA

OGLAŠAJTE
PRIREDBE
KLUBOV
IN DRUŠTEV
V
"PROLETARCU"!

"OGENJ"

(Dnevnik desetnjije)

spisal H. BARBUSSE

Najznamenitejša povest iz vojaškega življenja tekom zadnje vojne.
Cena: Vezana \$1.50; mehko vezana \$1.10. Naroča se pri "Proletarcu".

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVIČA , (I. E. Tomič), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30
VIANJEVA BEPATICA , (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE , (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA , zbirka povesti in štikle, broširana65
ZADNJA PRAVDA , (J. S. Baar) roman, broširana75
ZADNJI VAL , (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI , (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO , povest, broširana45
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE , (VI. Levstik), vezana	1.00
ZELENI KADEE , (I. Zorec), povest, broš.45
ZGODEE IZ DOLINE SENT-FLOREJANSKE , (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN , E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE , (I. Zorec), broširana40
ZVONARJEVA HOI , povest, broširana65
ZENINI NABE KOPNELE , (Rado Muraič), broširana30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK , zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC , zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ , zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI , (Jean de la Fontaine, in francosčine prevedl I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA , (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA , (Prevel Ant. Debeljak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA , (Fran Albrecht), trda vezba50
POEZIJE , (Fran Levstik), vezana90
POHORSKE POTI , (Janke Glaser), broširana35
SLUTNJE , (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE , od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.90
STRUP IZ JUDEJE , (J. S. Ma-char), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA , pesnijske, broširana65
SOLNCE IN SENOE , (Ante Debeljak), broširana50
SVOJEMU NARODU , Valentin Vodnik, broširana25
ALEZKE PESMI , (Peter Bezruč), trda vezba50
TRBOVLJE , (Tone Seliskar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EX SIBERIA , (Vojeslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE , (Oton Zupančič), pesnitve, broširana40

IGBE

ANFISA , (Leonid Andrejev), broširana50
BENEŠKI TRGOVEC , (Wm. Shakespeare), vezana75
CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI , (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana25
GOSPA Z MOEJA , (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana50
KASLIJA , drama v 3' dejanjih75
JULIJ CEZAR , (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH , (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVADEN ČLOVEK , (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana30
NOČ NA HMELJNIKU , (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana35
OTHELLO , (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTICNE DUBE , (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana35
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS , drama s predigro v 3 dejanjih50
SEN KRESNE NOČI , (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA , (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana. 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAŠE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIJALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	
ALI JE RELIGIJA PREENHALA FUNKCIONIRATI? Dehata20
ANGLJSKO-SLOVENSKI BESEDNJAK , (Dr. J. F. Kern)50